

Autorité de protection des données
Gegevensbeschermingsautoriteit

Advies nr. 47/2023 van 9 maart 2023

Betreft: Adviesaanvraag met betrekking tot een besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende wijziging van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 26 januari 2017 betreffende telewerk (CO-A-2023-313)

Vertaling¹

Het Kenniscentrum van de Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna "de Autoriteit"),
aanwezig: de dames Cédrine Morlière, Nathalie Ragheno, en Griet Verhenneman, en de heren Yves-Alexandre de Montjoye, Bart Preneel en Gert Vermeulen;

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, met name de artikelen 23 en 26 (hierna "WOG");

Gelet op artikel 25, lid 3, van de WOG volgens hetwelk de beslissingen van het Kenniscentrum bij meerderheid van stemmen worden aangenomen;

Gelet op Verordening (EU) 2016/679 *van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna "AVG");

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Gelet op de adviesaanvraag van de heer Sven Gatz, minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Financiën, Begroting, Ambtenarenzaken, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel, ontvangen , op 13 december 2022;

¹ Voor de oorspronkelijke versie van de tekst, die collegiaal werd gevalideerd, cf. de Franse versie van de tekst, die beschikbaar is in de FR-versie van de rubriek "adviezen" van de website van de Autoriteit.

Brengt op 9 maart 2023 het volgende advies uit:

I. Onderwerp van de aanvraag

1. De minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bevoegd voor Ambtenarenzaken, vraagt het advies van de Autoriteit over de artikelen 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 16, 20, 21 en 23 van het ontwerp van besluit houdende wijziging van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 26 januari 2017 betreffende telewerk (hierna "het ontwerp van besluit").
2. Volgens de nota van de leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft dit ontwerp van besluit tot doel de samenhang te waarborgen tussen de wetteksten die betrekking hebben op telewerk op het niveau van het Brussels openbaar ambt, telewerk buitenshuis en in het buitenland mogelijk te maken, en rekening te houden met het recht op disconnectie.

II. Onderzoek

3. De bepalingen in ontwerp waarover het advies van de Autoriteit wordt gevraagd, bepalen de procedures in verband met de organisatie van telewerk voor de Brusselse gewestelijke overheidsinstellingen en de verplichtingen van zowel telewerkers als werkgevers in dat verband.
4. Over het geheel genomen zijn dit, strikt genomen en terecht, geen bepalingen die verwerkingen van persoonsgegevens regelen (hoewel de toepassing ervan van nature het verrichten van dergelijke verwerkingen vereist). De Autoriteit heeft hierover geen opmerkingen, behalve over de drie hieronder besproken bepalingen.
5. Artikel 3 van het ontwerp van BBHR past de definitie van "gekozen werkplek" van het bovengenoemde besluit van 26 januari 2017 aan door er een lid over beveiliging aan toe te voegen, dat als volgt luidt:
« Om redenen van vertrouwelijkheid en bescherming van persoonsgegevens eist de werkgever evenwel dat gebruik wordt gemaakt van een beveiligingsinstrument voor het internetnetwerk dat hij van tevoren ter beschikking heeft gesteld, alsmede van alle veiligheidsmaatregelen en/of -instrumenten die hij nodig acht ».
6. De Autoriteit wijst er allereerst op dat een dergelijke bepaling eerder de verplichtingen van de werkgever en de werknemers betreft; deze worden later in het ontwerp van wet bepaald. Met het oog op een betere leesbaarheid van de norm is het aangewezen de bepaling in ontwerp te verplaatsen.
7. Verder moet het beoogde doel beter worden omschreven, aangezien de bewoording "redenen van vertrouwelijkheid en bescherming van persoonsgegevens" te vaag is en de uitvoering van taken tijdens telewerk niet noodzakelijk en systematisch voor alle werknemers inhoudt dat zij toegang hebben tot

persoonsgegevens of vertrouwelijke gegevens. Bovendien kan de ruime formulering de indruk wekken dat door de werkgever welke technische maatregel dan ook kan worden opgelegd. Alleen maatregelen die strikt noodzakelijk zijn voor de beveiliging van de toegang tot het netwerk van de werkgever of de verwezenlijking van enig ander legitiem doel in de arbeidsverhouding (zoals bijvoorbeeld de toepassing van de belastingwetgeving) lijker echter relevant; deze maatregelen hebben betrekking op de apparatuur die door de werknemers wordt gebruikt om in het kader van hun telewerk verbinding met het genoemde netwerk te maken², en de mate van beveiliging moet meer of minder worden verhoogd naargelang van de gevoeligheid van de gegevens waartoe de werknemers bij de uitoefening van hun functie toegang hebben. Bovendien mogen in dat verband alleen gegevens worden verwerkt die toereikend, noodzakelijk en ter zake dienend zijn voor de instandhouding van de veiligheid van het netwerk van de werkgever, en voor enig ander legitiem doel (zoals bijvoorbeeld de toepassing van de belastingwetgeving) dat in het ontwerp van besluit nader moet worden bepaald. Derhalve moet deze bepaling in ontwerp in die zin worden geherformuleerd.³

8. Artikel 11 van het ontwerp van besluit past artikel 6 van het bovengenoemde besluit van 2017 aan. § 2 in ontwerp van deze bepaling bepaalt welke vermeldingen het principiële akkoord voor de uitoefening van telewerk, dat moet worden gesloten tussen de leidend ambtenaar en de telewerker/satellietwerker, minstens moet bevatten. Onder deze vermeldingen bevindt zich de door de werknemer gekozen werkplek(ken) binnen de Europese Economische Ruimte, of met voorafgaande toestemming van de Directieraad, buiten deze Ruimte.
9. De bepaling in ontwerp bepaalt aldus de categorieën van gegevens die bij de werknemers moeten worden verzameld in het kader van het opstellen van dit akkoord. Voor zover de wet van 3 juli 1967 betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector, van toepassing is op de Brusselse gewestelijke overheidsdiensten, lijkt het verzamelen van dergelijke informatie over de werknemer noodzakelijk op basis van de definitie van een arbeidsongeval die door deze wet⁴ is vastgesteld. Om ervoor te zorgen dat werknemers goed geïnformeerd zijn over de relevantie van de verzameling van deze hen betreffende informatie, beveelt de Autoriteit aan een motivering ter zake

² Dit moet in principe beperkt blijven tot de door de werkgever ter beschikking gestelde uitrusting om werknemers in staat te stellen hun taken tijdens telewerk uit te voeren, aangezien artikel 20 van het ontwerp van besluit werkgevers verplicht te zorgen voor de nodige uitrusting, met inbegrip van IT en telefoon, voor telewerker s en werknemers van satellietkantoren.

³ Wat betreft de controle door de werkgever van het gebruik van elektronische communicatiemiddelen door werknemers in het kader van hun werk, heeft de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de voorganger van de Autoriteit, op 2 mei 2012 aanbeveling 08/2012 op eigen initiatief uitgebracht, die beschikbaar is op de website van de Autoriteit.

⁴ In artikel 2 wordt bepaald: *"Het ongeval overkomen aan de telewerker wordt, behoudens tegenbewijs, geacht overkomen te zijn tijdens de uitoefening van het ambt : 1° wanneer het ongeval gebeurt op de plaats of de plaatsen die schriftelijk zijn vermeld als de plaats om zijn werk te verrichten, in een telewerkovereenkomst of in enig ander document dat het telewerk generiek of punctueel, collectief of individueel, toelaat. Als de plaats(en) niet werd(en) vermeld, zal het vermoeden van toepassing zijn op de woonplaats of de plaats(en) waar het telewerk gewoonlijk wordt uitgevoerd; en 2° wanneer het ongeval gebeurt tijdens de periode van de dag die is vermeld in een document zoals bedoeld in 1° als periode waarin arbeid kan verricht worden. Als de periode niet werd vermeld, zal het vermoeden van toepassing zijn tijdens de werkuren die de telewerker zou moeten presteren indien hij in de lokalen van de werkgever zou zijn tewerkgesteld ».*

in het princiepsakkoord op te nemen.

10. § 5 van artikel 6 in ontwerp betreft het recht op deconnectie van telewerkers en satellietwerkers, en luidt als volgt:

"De telewerker en de satellietwerker hebben een recht op deconnectie.

Dit is het recht om buiten hun werktijd niet verbonden te zijn met professionele digitale hulpmiddelen en geen professionele oproepen en berichten te beantwoorden, behalve:

-om uitzonderlijke en onvoorziene redenen die maatregelen vereisen die niet tot de volgende werkperiode kunnen wachten;

-indien het personeelslid voor een wachtdienst is aangewezen;

-indien vooraf anders is overeengekomen tussen de functionele chef en de telewerker/satellietwerker.

Het personeelslid wordt niet benadeeld indien hij/zij buiten zijn/haar normale werkuren de telefoon niet opneemt of werk gerelateerde boodschappen niet leest."

11. Eerst en vooral, gezien er geen objectieve reden lijkt te zijn waarom dit recht op deconnectie het voorrecht voor deze categorieën van werknemers⁵ zou zijn, vraagt de Autoriteit zich af of dit recht wel in de regelgevende bepalingen betreffende telewerk moet worden opgenomen; de algemene statutaire bepalingen lijken geschikter om dit soort recht⁶ in op te nemen. Het verdient aanbeveling dat de opsteller van het ontwerp dit herzielt en, zo niet, in het commentaar bij de artikelen rechtvaardigt waarom het passend is dit recht tot deze categorie van werknemers te beperken.
12. Wat betreft de gevallen waarin buiten de normale werktijd toch contact met de werknemer kan worden opgenomen, is de Autoriteit van mening dat, onverminderd het advies van de Raad van State, het geval van het voor een wachtdienst aangewezen personeelslid moet worden verduidelijkt, door dit contact te beperken tot de periodes tijdens welke het wachtdoende personeelslid daadwerkelijk wachtdienst heeft.
13. Wat het laatste geval betreft (bijzondere overeenkomst tussen de functionele chef en de werknemer), stelt de Autoriteit vast dat een dergelijk geval niet is opgenomen in artikel 7ter van het Koninklijk Besluit van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het Rijkspersoneel. Mits een relevante rechtvaardiging in verband met openbare diensten die onder de bevoegdheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vallen, kan het Gewest aanvullende uitzonderingen voor zijn personeel maken. Een uitzondering op een recht kan echter niet zodanig worden geformuleerd dat de gevolgen ervan volledig teniet worden gedaan: hetgeen het geval is in artikel 6, § 5, tweede lid, 3e streepje in ontwerp, gezien de zeer algemene formulering ervan⁷. Bovendien roept de verwijzing naar de specifieke overeenkomst tussen de werknemer en zijn functionele chef vragen op wegens het natuurlijke

⁵ Het is immers niet onmogelijk dat de werknemer die geen gebruik maakt van telewerk bij de uitoefening van zijn functie buiten de werktijd door zijn hiërarchische chef wordt gecontacteerd.

⁶ Zoals trouwens blijkt uit het algemene statuut van de federale ambtenaar.

⁷ Volgens de huidige formulering van de bepaling in ontwerp kan in een dergelijke overeenkomst namelijk worden bepaald dat de werknemer buiten de normale werktijd moet ingaan op verzoeken van zijn hiërarchische chef; hetgeen het in het eerste lid toegekende recht op deconnectie van de werknemer teniet zou doen.

machtsevenwicht in de arbeidsverhouding "werkgever - werknemer". Daarom beveelt de Autoriteit aan in plaats daarvan in het ontwerp van besluit op nauwkeurige wijze en met inachtneming van de beginselen van noodzaak en evenredigheid⁸, de criteria te bepalen die een dergelijke uitzondering rechtvaardigen; zoals het geval is in de twee eerste gevallen bedoeld in artikel 6, § 5, tweede lid, in ontwerp.

Om deze redenen,

De Autoriteit,

Is van mening dat het ontwerp van besluit als volgt moet worden aangepast:

1. Verplaatsen van de bepaling betreffende de beveiliging van de toegang op afstand van telewerkers tot het netwerk van de werknemer, naar de bepalingen betreffende de verplichtingen van de werkgever en de werknemers, en verbeteren van de formulering ervan overeenkomstig overweging 7 (overwegingen 5 t.e.m. 7);
2. Herformuleren van het tweede en derde geval waarin een uitzondering kan worden gemaakt op het recht op deconnectie van de werknemer overeenkomstig de ontwikkelingen in de overwegingen 12 en 13;

Beveelt aan dat werkgevers in hun standaard principepakkoord voor telewerk een informatieclausule voor werknemers opnemen waarin de relevantie van de verzameling en vermelding van de verschillende voor de uitoefening van telewerk gekozen werkplekken, wordt verduidelijkt (overwegingen 8 en 9).

Voor het Kenniscentrum,
(get.) Cédrine Molière, Directeur

⁸ Voorts is het in dit verband raadzaam rekening te houden met de algemeen geldende arbeidregeling, zoals a priori de wet van 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector.